

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda

Teie: 08.02.2023

nr 4/25

Meie: 08.03.2023

nr 7-5.13/23-00261-3

Eesti osalemisest Euroopa Liidu õigusloomeprotsessis

Tahan esmalt tänada põhjaliku ja sisuka kirja eest Euroopa Liidu õigusloomeprotsessis osalemise kitsaskohtadele tähelepanu juhtimisel.

Riigikantselei ülesanne on muu hulgas koordineerida Eesti seisukohtade kujundamist ja kaitsmist EL asjades; kõige rohkem on selle teemaga seotud ülesandeid EL sekretariaadil. Üldine lähtekoht on, et EL asjades Eesti seisukohtade ettevalmistamisel ja esitamisel valitsuse istungile või valitsuskabineti nõupidamisele (sh kaasamisel) juhindutakse samadest nõuetest nagu mis tahes muu materjali esitamisel ehk eeskätt Vabariigi Valitsuse reglemendist, hea õigusloome ja normitehnika eeskirjast ning kaasamise heast tavast. Täpsemad tingimused on sätestatud Euroopa Liidu asjade menetlemise juhistes. Riigikantselei jälgib, et ministriumid juhindsid oma tegevuses nendest suunistest, ja püüab ühtlustada menetluspraktikat.

Eesti seisukohad tuleb koostada kvaliteetselt ja viisil, et alati oleks läbitud sisuline ja valdkonda ammendavalt kattev kaasamismenetlus ning et oleks arvestatud võimalikult kõigi kaasnevate mõjudega, sh riigieelarvele, majanduskeskkonnale, ettevõtjatele, tarbijatele, keskkonnale. Euroopa Liidu asjade menetlemise juhistes sätestatud aluspõhimõtete kohaselt peab Eesti seisukohtade kujundamisel vastutav ministrium tagama huvirühmade kaasamise kooskõlas kaasamise hea tavaga ja seda läbivalt - nii Eesti seisukohtade väljatöötamisel, eelnõu edasisel menetlemisel EL läbirääkimisprotsessis kui ka õigusakti hilisemal rakendamisel. Oluline on avalikkuse põhimõte: EL asjade ettevalmistamisel ja valitsusele esitamisel koostatakse seisukohad ja seletuskiri avaliku teabena. Nii-öelda varase sekkumise põhimõttest tulenevalt tuleb juhul, kui EL tasandil planeeritav muudatus võib kaasa tuua vajaduse muuta seadusi või olulise riigisisese majandusliku, sotsiaalse, eelarvelise või muu mõju, koostada valitsuse seisukohad ning kavandada järeltegevused (näiteks konsultatsioonid huvirühmadega, täiendav mõjude hindamine, koostöö Euroopa Komisjoni ja teiste EL liikmesriikidega) juba EL asja menetlemise võimalikult varases faasis. Seega ei tohi jääda ootama, kuni Euroopa Komisjon avaldab õigusakti eelnõu, vaid Eesti esitab oma seisukohad juba sellele eelnevas faasis.

Julgen väita, et uute algatuste puhul pööratakse Eestis kaasamisele päris palju tähelepanu (ehkki alati on arenguruumi), kuid – nagu kirjas on esile toodud – rohkem tuleks läbi mõelda, kuidas hoida huvirühmi kursis edasise menetluse käigus toimuvaga. Põhimõte on, et juhul, kui menetluse käigus asjaolud ja EL algatus olulisel määral muutuvad, on ministril kohustus esitada Vabariigi Valitsuse seisukohtade vajalikud muudatused ehk saada läbirääkimisteks uuendatud mandaat. Sellisel juhul oleks korrektne korraldada uus kaasamine. Siin on

probleemiks kindlasti ajapuudus, kuivõrd mõnikord toimuvad arengud väga kiiresti ning sisuliseks konsulteerimiseks huvirühmadega võib jääda väga vähe aega. Sellisel juhul aitab asjade sujuvale toimimisel kaasa, kui ministeeriumil on head ja tihedad suhted oma tegevusest mõjutatud sektoriga. Omalt poolt kinnitan, et Riigikantselei on siiski ka sellistel puhkudel ehk ajalise kitsikuse olukorras alati julgustanud ministeeriume täiendavalt suhtlema huvirühmadega.

Teie kiri, aga ka ajakirjanduses laiemalt tekkinud diskussioon Eesti seisukohtade kaitsmise üle Euroopa Liidu õigusloomes äriühingute kestlikkusaruandluse direktiivi näitel on praegu tõmmanud sellele teemale õigustatud tähelepanu ning andnud nii Riigikantseleile kui ka ministeeriumidele palju mõtteainet. Tuleb märkida, et hoolimata sellest, et kaasamise küsimusi reguleerivad Eestis erinevad suunised (juba mainitud Euroopa Liidu asjade menetlemise juhised ja kaasamise hea tava), on ministeeriumidel kaasamise praktilisel läbiviimisel päris palju autonoomiat. Euroopa Liidu sekretariaat korraldas ministeeriumidega teie kirja põhjal arutelu kaasamise praktiliste küsimuste üle, paludes ühtlasi ministeeriumidel anda teile kirjas loetletud küsimuste kohta eraldi tagasisidet.

Kohtumise käigus oli ministeeriumidel võimalik vahetada kogemusi: toodi positiivseid näiteid (k.a teie viidatud veebiseminaride kasutamine uute algatuste tutvustamiseks) ja jagati muresid (juba nimetatud ajafaktor, samuti probleemid asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud dokumentatsiooni jagamisel huvirühmadega). Arutelu toimumist hindasid ministeeriumid positiivseks ning minu hinnangul on ministeeriumid täiendavalt motiveeritud kaasa mõtlema, kuidas kaasamisküsimustega EL valdkonna asjades paremini edasi minna ning kaasamist terviklikumalt korraldada.

Riigikantseleis on praegu käsil kaasamise tulemuslikumaks muutmise protsess, mille käigus tellitakse eksperdirühmalt teekaart ja ettepanekud kaasamise ja koostööviiside korrastamiseks Eestis. Saan aru, et selle töövooga on teie organisatsioon põhjalikult kursis, sest töörühma kuulub Eesti Kaubandus-Tööstuskoja esindaja. Üldise kaasamiskultuuri parandamine peaks positiivset mõju avaldama ka kaasamisele EL küsimustes.

¹ Kättesaadav veebilehel: <https://www.riigikantselei.ee/kaasamise-hea-tava>

² Kättesaadav veebilehel: <file:///C:/Users/karin.maisvee/Downloads/Euroopa%20Liidu%20asjade%20menetlemise%20juhised.pdf>

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Klen Jäärats

Euroopa Liidu asjade direktor